

VIERASKIELISET IKÄÄNTYVÄT KIELENOPPIJOINA

Esitys: JADE-toimintakeskus, Käpyrinne ry

Puhuja: Tuulikki Hakala, Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ry

JADE-toimintakeskus

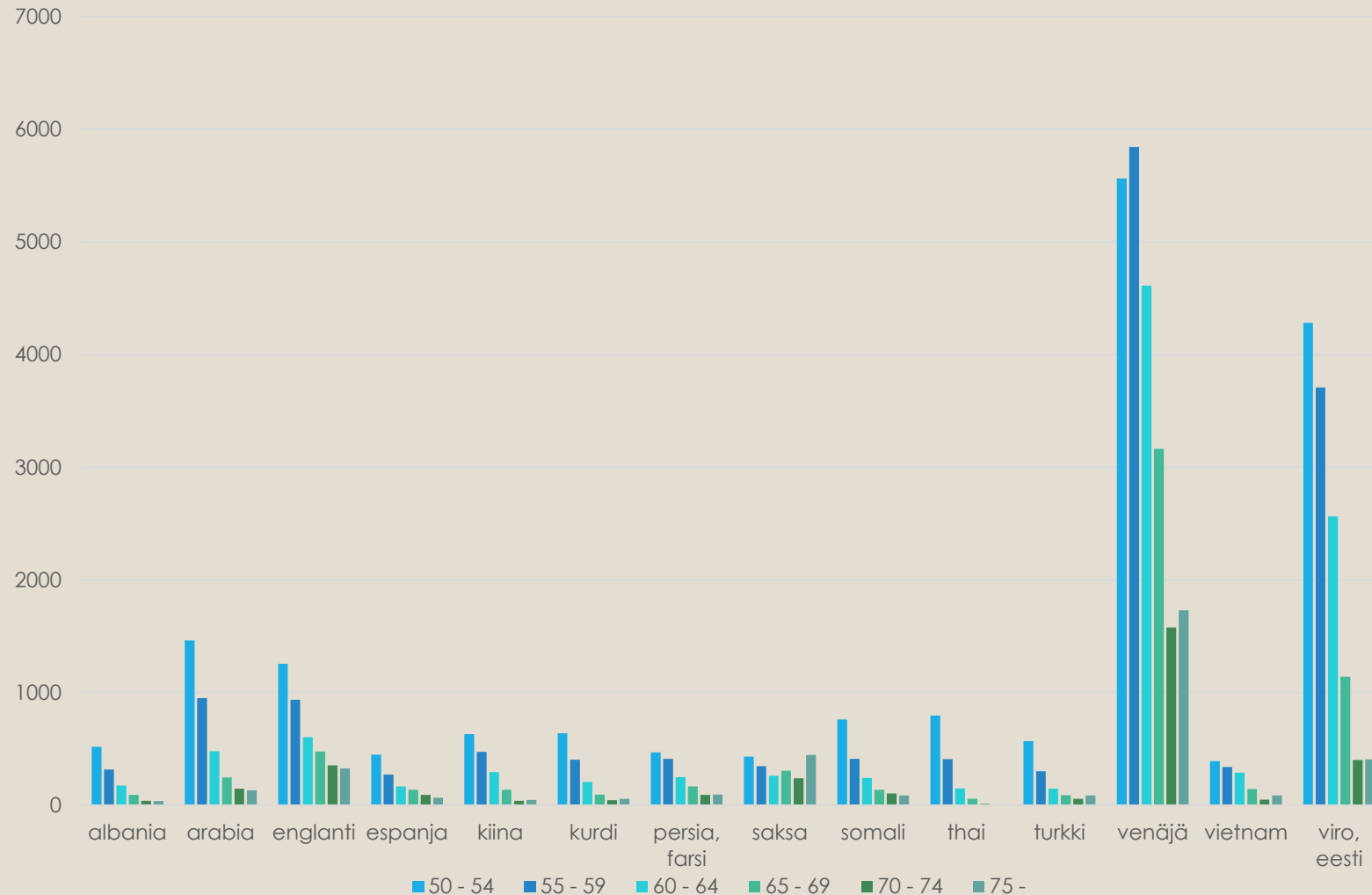
- Kohtaamispaikka yli 50-vuotiaille vieraskielisille, jotka ovat kotoisin Euroopan ulkopuolisista maista
- Kieliryhmiä: somali, arabia, kurdi, kiina, farsi ja dari
- Työn keskiössä kokonaisvaltaisen toimintakyvyn ja osallisuuden edistäminen
- Omakielisiä keskusteluryhmiä, palveluneuvontaa ja harrasteryhmiä (kuten suomen kielen opetus)
- Koulutusta sosiaali- ja terveysalan ja hyvinvointipalvelujen ammattilaisille ja opiskelijoille
- Yhteiskunnallinen vaikuttamistyö - tietoa vieraskielisten ikääntyvien tarpeista ja haasteista

”Olen kuin puu, joka on revitty juuriltaan ja istutettu uuden maan multaän”

<https://www.youtube.com/watch?v=M2je6fIC-H4>

Ikääntyvät vieraskieliset Suomessa

Ikäryhmä 50-54:

- 24 000 Suomessa,
heistä 14 000 Uudellamaalla

Ikäryhmä +55:

- 51 000 Suomessa,
heistä 27 000 Uudellamaalla

- ikääntyvien vieraskielisten
määrä (55+) lisääntyy n.
4000 henkilöllä/ vuosi
(Tilastokeskus)

Ikääntyminen uudessa kotimaassa

- Tarve vanhuspalveluille alkaa aikaisemmin kuin valtaväestöllä, jopa 50-55 -vuotiaana.
- Toimintakyvyn heikkenemiseen ja syrjäytymisriskiin vaikuttavat:
 - heikko suomen kielen taito
 - matalampi eliniänodote, heikko terveyslukutaito
 - maahanmuuttoa edeltävät ja sitä seuraavat terveysriskit
 - heikompi sosioekonominen asema
 - syrjintä palveluissa

Torres S. (2006). Elderly immigrants in Sweden: 'otherness' under construction". *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 32(8): 1341-1358.

AgeUK (2012). *Fit as a Fiddle. Engaging faith and BME communities in activities for wellbeing.*

Zubair M. & M. Norris (2015). Perspectives on ageing, later life and ethnicity: ageing research in ethnic minority contexts. *Ageing & Society* 35: 897-916.

Törmä ym. (2014). Ikäihmisten moninaisuus näkyväksi. Selvitys vähemmistöihin kuuluvien ikääntyneiden henkilöiden kokemasta syrjinnästä sosiaali- ja terveystaloudessa. Sisäministeriön julkaisu 14/2014.

Tuen tarpeet ikääntyessä

Ikääntyessä esille nousevat asiat ovat samanlaisia riippumatta kieli- tai kulttuuritaustasta

- Läheisten merkitys ja halu pysyä toimintakykyisenä
- Halu päättää omista asioista ja toimia itsenäisesti

Ikääntyvät vieraskieliset ovat näkymättömiä hyvinvointia edistävissä palveluissa

- Palvelujärjestelmän vieraus ja tiedonpuute
- Kynnys hakeutua palveluihin on korkea, suomen kielen taito heiveröinen

Ikääntyvän henkilön rooli uudessa yhteiskunnassa erilainen

- Oma status muuttuu, minuuden rakennuspalikat romahtavat hetkellisesti
- Ajatus, että perhe pitää huolta ikääntyvistä (läsnä suomalaisessa yhteiskunnassa ja omassa yhteisössä)

"Emme tiedä mitä meille tapahtuu sitten kun olemme vanhuksia, emmekä pysty hoitamaan omia asioita. Kuka auttaa meitä?"

"En halua pyytää lapsiltani apua. Tiedän, että he ovat kiireisiä. Haluan hoitaa asioitani itsenäisesti, vielä kun siihen pystyn."

SENIORIMAAHANMUUTTAJA KIELENOPPIJANA

PUHEENVUORO LUETAAN YHDESSÄ -WEBINAARISSA
3.10.2020

Anita Rautamäki, vapaaehtoinen JADE-toimintakeskus

- Ikääntyneenä oppiminen saattaa olla helpompaa kuin nuorena.
- Takana on paljon elettyä elämää ja kokemuksia, jotka auttavat uusien asioiden omaksumisessa.
- Uutta tietoa voi tarkastella suhteuttamalla sitä omaan aiemmin karttuneeseen tietoon.

- Toisaalta monet tekijät saattavat oppimista vaikeuttaa.
 - Jotkut sanovat, että ikä on vain numero.
- Harmittavasti se on myös heikentynyttä kuuloa, vahvempia silmälaseja, tuki- ja liikuntaelinten vaurioita, putoilevia hampaita ja murenevia luita.

- Erityisesti maahanmuuttajilla saattaa olla lisäksi psyykkistä painolastia, joka vaikeuttaa mieleen painamista.

(traumatisoivat kokemukset, erilainen kulttuuri,
aiemman oppimiskokemuksen puute)

- Raha – etenkin jos sitä ei ole – on myös huomion arvoinen seikka oppimaan hakeutumisessa.

"Aiemmin minä osasin suomea hyvin. Käytin sitä päivittäin, mutta nyt olen unohtanut paljon. Yritän opetella viisi uutta sanaa joka päivä. Se on hankalaa, muistini ei toimi enää kuten ennen."

"En osaa suomea tarpeeksi hyvin. Minua huolestaa, onko palvelutalossa henkilökuntaa, joka pystyy puhumaan minun kanssani?"

- Kuitenkin useimpien esim. Suomeen muuttaneiden pakolaisten täytyy olla

selviytyjiä

- Muuten he eivät olisi täällä

- Tärkeintä ikääntyneen(kin) vieraskielisen opiskelijan kohtaamisessa on mielestäni **kunnioitus** riippumatta opiskelijan tasosta, lähtömaasta tai sosiaalisesta asemasta.
- Samalla on hyvä muistaa, että kukaan meistä tuskin on enkeli.

- Vapaaehtoisen ja tutkintoihin tähtäävän kielenopiskelun välillä on merkittävä ero.
- Vapaaehtoisessa voidaan edetä enemmän ”ilon kautta”. Väistämättä vastaan tulevat takaiskut eivät tuhoa opiskelijan elämänsuunnitelmaa, vaan esim. toistuvat opitun unohtamiset hyväksytään tapahtuneina tosiasioina ja **aloitetaan alusta uudestaan.**

- Tällainen hyväksyvä ja tukeva suhtautuminen on mahdollista, jos opetettavat ryhmät ovat riittävän pieniä. Ryhmäkoon määräävät kuitenkin monet tekijät, mm. rahoitus ja vapaaehtoisten määrä.
- Kädestä pitäen opettaminen karkottaa jotkut vakavassa mielessä opiskelevat. Heitä varten on onneksi tarjolla muita vaihtoehtoja.

- Pienessäkin ryhmässä voi tulla vastaan hankalia ongelmia niin opiskelijalle kuin opettajallekin.
- Jos ryhmän jäsenten perustiedot ovat kovin erilaiset, saattaa hitaasti edistyvä tuntea itsensä syrjään jätetyksi, ja jos itsetunto on muutenkin heikko, hän saattaa jättäytyä kokonaan ulkopuolelle.
- Nopea edistyjä puolestaan kyllästyy.

- Ryhmässä voi olla vaikkapa irakilainen yliopistoprofessori sekä perinteinen kurdikotiäiti.
- Molemmat ovat ehkä erittäin älykkäitä, mutta professorin valmiudet ottaa vastaan oppia ovat vuosien harjoituksen myötä merkittävästi suuremmat.
- Kysymys kuuluu: Miten nämä molemmat ja muut siinä välissä saadaan innostumaan opetuksesta?

- Oman ryhmänsä muodostavat ne, joilla oppimisen halu ja kyky eivät kohtaa. He jäävät helposti järjestelmien jalkoihin.
- Jaden kaltaisissa paikoissa on mahdollista kuitenkin tukea myös heitä: iloita kaikista onnistumisista ja määritellä epäonnistumiset esteiksi, joiden yli mennään seuraavalla kerralla.
- **Kielen oppimisen ohella on tärkeää myös tuntea kuuluvansa uuden maan yhteiskuntaan.**

- Keväällä yhteiskunta törmäsi ennen kokemattomaan tilanteeseen.
 - **Korona!**
- Jädessa niin kuin muuallakin tartuttiin haasteeseen:
12.5. pidettiin ensimmäinen etäopetustunti.
- Sitä ennen oli tehty töitä: valittu kommunikaatioväline, toteuttu yhteydet, valittu opetettava joukko, etäneuvottu mahdollisille osallistujille heidän omien välineittensä käyttöä opetustilanteessa, sovittu tunnin aihe, laadittu aiheesta diasarja, etsitty muuta aiheeseen sopivaa materiaalia...

- Ensimmäiselle tunnille osallistui 4 opiskelijaa mahdollisista kymmenestä sekä kolme Jaden opettajaa, joiden vastuualueet olivat pääpiirteissään
 - Jari: tekniikka
 - Hediil: arabiankielinen neuvonta
 - Anita: suomen kieli
- Alku oli haastava: joku eksyi väärään 'huoneeseen', toinen ei nähnyt mitään, kolmas näki, mutta ei kuullut, neljäs ei ymmärtänyt...

- Opettajan kannalta vielä haasteellisempaa oli kun jatkossa opiskelijoita oli mukana 7-8. Puhelimen näytöllä heistä näkyi 2 tai 3, muut olivat näkymättömissä tai näkyivät kirjainkoodeina. Puheenvuorojen jakaminen tasapuolisesti oli vaikeaa; samoin oli välillä epäselvää, kuka oli äänessä.
- Vaikeinta oli kuitenkin se, ettei kehonkieltä päässyt tulkitsemaan.

- Käteen kokeilusta jäi mm. seuraavaa:
 - Toistaiseksi etäopetus on kelvollinen hätävara.
 - Se edellyttää kuitenkin melkoista panostusta järjestäjän taholta.
 - Erityisesti opetukseen osallistuvien laitteiden tulisi olla samalla tasolla.
 - Vuosi tai pari kehitystyötä voi saada ihmeitä aikaan.

Lopuksi

- Kielenopetusryhmästä voi tulla niin rakas, että siitä ei haluta luopua, vaan jatketaan vielä, vaikka ei enää suuresti siitä hyödytä. Viikottaisissa keskusteluissa opitaan toisista henkilökohtaisiakin asioita. Ryhmästä tulee eräänlainen löyhäsidoksinen perhe.
- Ja opettajakin kiintyy...

Omakohmainen kokemus

- Kun minä menin aikuisopistoon oppimaan arabiaa, olin iästäni huolimatta samassa tilanteessa muiden, nuorempien opiskelijoiden kanssa. Opettajalla oli oikeus odottaa, että minulla oli valmiudet omaksua se tieto, jota hän meille tarjosi.
- Tätä oletusta ei voi tehdä sen kohdalla, joka on tullut vieraaseen kulttuuriin, joka hänen täytyy omaksua vieraalla kielellä.

KYSYMYKSIÄ

Uuden kielen oppiminen ikääntyessä

- Uuden kielen oppiminen on mahdollista kaiken ikäisenä, mutta uusien asioiden mieleen painaminen on vaikeampaa, mitä enemmän kovalevyllä on jo asiaa 😊
- Psyykinen kuormitus vaikuttaa oppimiseen ja omaksumiseen (mielen hyvinvointi, huolet, ahdistus, uutiset kotimaasta jne.)
- Muistisairauksien tai –häiriöiden vuoksi uusi opittu kieli katoaa ensimmäisenä, jäljelle jää oma ensimmäinen kieli (äidinkieli)
- Moninaiset ja risteävät taustatekijät vaikuttavat paljon enemmän kielen oppimiseen kuin yksittäinen kulttuuri tai henkilön äidinkieli → koulutustausta ja sosio-ekonominen asema kotimaassa merkittävä taustavaikuttaja
- Jokainen oppija on yksilö ja opiskelu vuorovaikutusta → tärkeintä ikääntyvälle kielenoppijalle on kohtaaminen ja yhdessä tekeminen
- Mieti, miten onnistut luomaan positiivisen ilmapiirin oppimiseen 😊

Kiitos!

Lisätietoa:

www.jadetoimintakeskus.fi

susanna.lehtovaara@kapyrinne.fi